

f o n d a c i j a
l o k a l n e
d e m o k r a t i j e

+387 33 237 240; Bravadžiluk bb, 71000 Sarajevo B&H
+387 33 236 899; e-mail: adl@bih.net.ba /www.fld.ba/

Izvještaj o radu za 2009 godinu

Sarajevo, 2010 godina

Osnovna informacija o Organizaciji :

Naziv:	Fondacija lokalne demokratije
Oblik organiziranja:	Fondacija
Datum osnivanja organizacije:	20. mart 2003. godine
Adresa:	Bravadžiluk bb
Grad:	Sarajevo
Država:	Bosna i Hercegovina
Telefon:	+ 387 33 237 240
Telefon/fax:	+ 387 33 236 899
Web site:	www.fld.ba
Upravni Odbor:	Upravni odbor u sastavu : Goran Žeravčić – predsjednik, Članovi i članice :Almina Jerković,Rada Lukić, Lejla Mujkić ,Azir Merdjanović 2008 godine Rada Lukić je dobrovoljno izašla iz Upravnog odbora zbog mogućeg sukoba interesa
Kontakt osoba :	Jasmina Mujezinović – izvršna direktorica
Osooblje i volonteri:	Osooblje: <u>Menagment :</u> <u>Program menagerice:</u> Selma Begić,e-mail :barsa@bih.net.ba, Amra Hadžić: e-mail :tubsasa@bih.net.ba <u>Administracija:</u> e-mail Edita Pršić :anketa @bih.net.ba <u>Finansije:</u> Sandina Nezir – Pirija,Damir Čatović e-mail :fondi @bih.net.ba <u>Sklonište</u> <u>Voditeljica Skloništa :</u> , Amra Muslić. <u>Koordinatorice:</u> , Zehrija Zajković, Lejla Pilav,Azra Daut , Lejla Spahić <u>Psihologinja:</u> Sanja Sahačić, <u>Stručni tim:</u> Emina Kapetanović - Bunar, Nerma Čurčić-Hadžagić, Amela Šuvalija <u>Zelena linija:</u> Nerimana Sočivica i Nataša Mujkanović.

O ORGANIZACIJI :

Fondacija lokalne demokratije izrasla je iz internacionalne organizacije Ambasada lokalne demokratije Barcelona-Sarajevo, osnovane 1996.god. na inicijativu Vijeća Evrope, sa ciljem povezivanja i bratimljenja sa drugim evropskim gradovima, razvoja demokratije, kulturnih razmjena, te socio-ekonomskog razvoja. U toku postojanja Ambasade lokalne demokratije implementirano je preko 300 projekata. Projekti su realizirani u oblastima rekonstrukcije, samoodrživog povratka, zdravstveno-socijalne zaštite i obrazovanja.

U januaru 2003. preregistrirali smo se u lokalnu organizaciju - Fondaciju lokalne demokratije, kao pravnu nasljednicu Ambasade lokalne demokratije Barcelona –Sarajevo, a u skladu sa Zakonom o udruženjima i fondacijama na teritoriji BiH.

Vizija Fondacije lokalne demokratije je stvoriti društvo jednakih mogućnosti.

Misija Fondacije je prevencija, zaštita i borba protiv nasilja na osnovu spola kroz sistemski rješenja, multidisciplinarni pristup u radu i saradnju sa drugim NVO i institucijama sistema.

Ciljevi Fondacije :

- Promocija i zaštita ljudskih prava na svim nivoima društvenog i javnog života;
- Podržavanje zajedničkog djelovanja ženskih grupa i NVO-a u osnaživanju žena za aktivno učešće u transformaciji BiH društva i ravnopravnu ulogu žena u javnoj i privatnoj sferi;
- Unapređenje društvenog položaja žene prevencijom i zaštitom od nasilja u porodici i drugih vrsta nasilja, putem organiziranja skloništa, prihvatnih i terapijskih centara, osposobljavanje i prekvalifikaciju, pružanja pravne pomoći;
- Promociju i zaštitu dječijih prava, posebno sa aspekta zaštite od nasilja u porodici, manipulacije djece, njihovog iskorištavanja u bilo kojem nedozvoljenom obliku;
- Razvoj civilnog društva podržavanjem i implementacijom projekata koji promoviraju ljudska prava, pomažu razvoju nevladinog sektora angažiranog na demokratizaciji društva;
- Prikupljanje sredstava i stvaranje fonda za pomoć u institucionalnom i ekonomskom osnaživanju nevladinih organizacija i institucija u BiH, a u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima u BiH;
- Poboljšanje kapaciteta nevladinih organizacija i stvaranje dugoročnih uvjeta za samoodrživost nevladinih organizacija;
- Uspostavljanje povoljnijeg ambijenta za bolji zakonski i politički okvir, kao i širu javnu svijest o karakteru i ulozi nevladinih organizacija, uključujući i aktivniju ulogu zajedničkih institucija na nivou BiH;
- Saradnja sa evropskim i svjetskim organizacijama slične programske orijentacije.

AKTIVNOSTI I ANGAŽMANI

Fondacija lokalne demokartije (FLD) je u toku 2009 godine , svoje aktivnosti i angažman uspješno implementirala u cilju ispunjavanja svoje misije.

Nastavljena je uspješna saradnja sa Ministarstvom za rad, socijalnu politiku, izbjeglice i raseljena lica Kantona Sarajevo, u pogledu finasiranja Sigurne kuće -Skloništa za žene i djecu žrtve nasilja, kao i u uspostavljanju zajedničkih servisa podrške (mobilni timovi, grupe samopomoći za nasilnike).

U toku 2009 godine FLD je uspješno aplicirala na dva garanta EU-Delegacija evropske komisije u BiH.

Nastavljena je dugogodišnja saradnja sa intrenacionalnim partnerima UNFPA (Populacijski fond Ujedinjenih nacija) od 2005 godine i UNHCR (Visoki komesarijat za izbjeglice) od 2007 godine .

Fondacija lokalne demokartije i njeni uposleni su prepoznati kao uspješan partner na lokalnim, entitskim i državnim nivoima.

Jasmina Mujezinović, izvršna direktorica FLD je izabrana :

- za člana Komisije za nadzor nad ustanovama socijalne zaštite u BiH (pri Ministarstvu za ljudska prava BiH) ispred civilnog sektora,
- za eksperta po pitanju nasilja na osnovu spola pri Ministarstvu obrazovanja Federacije BiH (na osnovu preporuke Prosvjetno pedagoškog zavoda Kantona Sarajevo),
- člana Radne grupe za izradu Strategije uspostave poticajnog okruženja za razvoj održivog civilnog društva u Bosni i Hercegovini,

Selama Begić je izabrana za :

- Članica Radne grupe za izradu Strategije socijalne uključenosti: Poboljšanje položaja porodica s djecom koju vodi Direkcija za ekonomsko planiranje BH a dio je aktivnosti njihovih u definiranju Akcionog plana u pripremi strateških dokumenata Bosne i Hercegovine-Strategije razvoja BiH 2008.-2013.godina i Strategije socijalnog uključivanja BiH 2008.-2013.godina,
- Članica radne grupe koja je učestvovala u izradi Alternativnog izvjestaja o stanju prava djeteta u Bosni i Hercegovine za priod 2005 – 2009. Godina, te je time FLD postala članica neformalne mreže udruženja građana čiji su programski ciljevi usmjereni na zaštitu i unapređenje života djece u BiH,
- Kao ekspertica za skupljanje i korištenje podataka o nasilju nad ženama učestvovala na Međunarodnom sastanku „Skupljanje i korištenje podataka o nasilju nad ženama da bi se zahtijevala efikasnost politika“ koji je organizovao UNIFEM 23-24 Novembra 2009 u Sarajevu.

Fondacija lokalne demokratije u 2009 godini postala je član sljedećih mreža :

- **ŽENSKA MREŽA BiH** ,koja je zvanično počela sa radom 12. septembra 2009. godine, kada su kreirane i potpisane Platforma i Kodeks.
- **MREŽA PLUS**, 15. 12.2009. Fondacija lokalne demokratije se uključila u osnovanu mrežu SPORAZUM PLUS – u koju je uključeno preko 370 nevladinih organizacija iz cijele BiH.

PROGRAMSKA OBLAST: UNAPREĐENJE LJUDSKIH PRARAVA ŽENA, DJEVOJAKA I DJECE

Prevenција , zaštita i borba protiv nasilja na osnovu spola

Ovo su programi u zajednici, bazirani na humanim pravima žena, djece i djevojaka, žrtava zlostavljanja u porodici i od trećih lica. Promovira potrebu promjena (pravnih, medicinskih, socijalnih) u pravcu reduciranja nasilja i stvaranja uvjeta u kojima je žrtva zbrinuta i u kojima joj je pružena potrebna psihosocijalna pomoć.

Širi cilj programa: Stvaranje i razvoj sistema zaštite žrtava zlostavljanja; promoviranje nasilja na osnovu spola kao javnog problema; stvaranje mreže nevladinih organizacija koje se bave problematikom zaštite žrtava kućnog nasilja; vršenje utjecaja na institucije sistema ka promjeni odnosa prema nasilju u porodici i trgovini ženama.

A/Program «Snaga je u tebi»

je integrirani bazični program Organizacije koji se odnosi na zaštitu osoba sa preživljenim iskustvom nasilja u porodici i promociju zajedničkog djelovanja ženskih nevladinih organizacija i institucija protiv nasilja u porodici /kontinuirani projekt od 2000. godine/.

U okviru programa, od oktobra 2000. vodimo Sigurnu kuću - **Sklonište za žene i djecu, žrtve nasilja u porodici**.

Kapacitet Skloništa je 35 korisnika/ca (15 žena i 20 djece) koji su žrtve nasilja u porodici .

Primarni cilj projekta je obezbjeđenje direktne zaštite i psihosocijalna podrška ekstremno ugroženim kategorijama žena, djece i djevojaka (smještajem u Sigurnu kuću i obezbjeđenjem neophodne psiho socijalne podrške).

Prijem u Sklonište se vrši po preporuci Centra za socijalni rad, policijskih uprava ili NVO-a, na osnovu potpisanih Protokola o postupanju sa žrtvama nasilja u porodici između Fondacije lokalne demokratije, Kantonalnog centra za socijalni rad i MUP –a Sarajevo-Odjeljenja za specijalne namjene.

B/ Program „Ti to možeš“

Implementira se od oktobra 2002. ,u okviru kojeg smo osnovali **Sklonište za djevojke, žrtve nasilja** (trgovine ljudima, incesta, prostitucije), a namijenjeno je bosanskohercegovačkim državljanima, starosne dobi između 12 i 18 godina.

Sklonište ima kapacitet za 10 djevojaka koje su žrtve psihičkog, fizičkog ili seksualnog nasilja (trafficking, incest, prostitucija, silovanja). Primarni cilj ovog projekta je obezbjeđivanje direktne zaštite djevojaka, žrtava nasilja. Namijenjeno je bosanskohercegovačkim državljanima starosne dobi između 12 i 18 godina. U Skloništu je djevojkama obezbjeđena psihosocijalna rehabilitacija, (grupne i individualne terapije), kao i resocijalizacija (nastavak školovanja i, ponovno uključivanje u društveni život).

Vrste usluga koje se pružaju žrtvama nasilja u porodici u Sigurnoj kući/skloništu;

- Psiho – socijalni tretman (individualna, grupna – edukativna, suportivna, rekreativna, radno – okupaciona terapija, medikamentozna);
- Pružanje medicinske i pravne pomoći, a u saradnji sa našim poslovnim saradnicima (NVO «Vaša prava», KCUS, Domovi zdravlja i druge medicinske ustanove);
- Terapijski rad sa partnerom/nasilnikom zajedno sa Službama socijalne zaštite KS u prostorijama Službe ili u porodici putem mobilnih posjeta;
- Administrativno rješavanje slučajeva nasilja kao i krivično procesuiranje predmeta nasilja u saradnji sa Službama socijalne zaštite KS, PU KS, Tužilaštvom Kantona Sarajevo, Općinskim sudom i dr;

Partnerstvo i saradnja se odvija kako sa institucijama tako i sa NVO :

Ured državnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima, Ministarstvo za ljudska prava BiH, SIPA, Ministarstvom za rad, socijalnu politiku, izbjeglice i raseljena lica Kantona Sarajevo, Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo, Službe socijalne zaštite Kantona Sarajevo, Općine Kantona Sarajevo, Policijske uprave MUP-a KS, Hitna pomoć Kantona Sarajevo, NVO: "Vaša prava", "Hope and home for children" KLA.

Potpisani su **Protokoli o saradnji** sa Uredom državnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima, Kantonalnim Ministarstvom za rad, socijalnu politiku, izbjeglice i raseljena lica, Ministarstvom za unutrašnje poslove Kantona Sarajevo, JU Kantonalnim Centrom za socijalni rad i Porodičnim savjetovalištem.

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, izbjeglice i raseljena lica KS, je potpisivanjem **Ugovora o sufinansiranju** boravka žrtava u Skloništu, prihvatilo FLD kao ravnopravnog partnera u rješavanju problema nasilja u Kantonu Sarajevo, čime je obezbjeđena djelimična samoodrživost projekta (60%). U prethodnoj godini Grad Sarajevo kao i prethodne dvije podržao finansiranje Sigurne kuće.

Krajem 2009 godine potpisan je i sporazum o saradnji sa Ministrstvom za ljudskih prava BiH o finansijskoj pomoći za programe osoba izloženih seksualnom nasilju.

ZBIRNI PREGLED STATISTIKE Sigurna kuća i Sklonište za djevojke (period oktobar 2000.god. do 31.12.09.god.)

KATEGORIJA	BROJ SMJEŠTENIH ŽRTAVA
ŽENE	384
DJECA	551
DJEVOJKE	157
UKUPNO	1092

Pregled korisnika «Sigurne kuće» prema mjestu boravka za period 01.01.09. do 31.12.09. god
(pregled po Općinama Kantona Sarajevo)

CENTRI ZA SOCIJALNI RAD KANTONA SARAJEVO	KATEGORIJA KORISNIKA „SIGURNE KUĆE“			UKUPNO
	* ŽENE	* DJECA	*DJEVOJKE	
CSR CENTAR	5	6	2	13
CSR STARI GRAD	5	9	1	15
CSR NOVO SARAJEVO	4	2	3	9
CSR NOVI GRAD	8	13	4	25
CSR ILIDŽA	2	6	1	9
CSR VOGOŠĆA	5	9	0	14
CSR ILIJAŠ	5	14	7	25
CSR HADŽIĆI	2	4	4	9
UKUPNO (Σ)	36	63	22	121

Uporedni tabelarni prikaz:

KATEGORIJA	BROJ SMJEŠTENIH KORISNIKA ZA 2008.	BROJ SMJEŠTENIH KORISNIKA ZA 2009.
ŽENE	33	36
DJECA	45	63
DJEVOJKE	25	22
UKUPNO	103	121

Kao što se vidi iz tabele, došlo je do povećanja **ukupnog broja korisnika za 17%**. Ukupan broj žena i djece u 2009.godini je 99 što je povećanje od **27 %** u odnosu na prošlu godinu kada je primljeno 78 korisnika (žena i djece).

Broj djece je u 2009.godini povećan za 40% u odnosu na 2008.godinu. Ukupan broj djevojaka u 2009. godini se smanjio za 8 % u odnosu na broj primljenih djevojaka prošle godine.

«SOS crvena linija, telefon za žrtve nasilja»

Trajanje projekta : juni 2004 godine – nastavak

Partneri : Mup Kantona Sarajevo, JU Kantonalni Centar za socijalni rad

Korisnici : žrtve nasilja

Cilj projekta:

Fondacija lokalne demokratije pokrenula projekat «SOS crvena linija, telefon za žrtve nasilja» od juna 2004.godine. Cilj je bio da se pomoću otvorene 24-satne linije omogući prijava nasilja, kao i mogućnost intervencije u sprječavanju nasilja.

Nakon četveromjesečne edukacije 15 volontera, otvorena je SOS Crvena linija **033/222000**, telefon koji građanima, prvenstveno Kantona Sarajevo (ali i dalje), omogućuje da prijave bilo koju vrstu nasilja, ali i da dobiju adekvatne informacije na koji način pristupiti rješavanju problema nasilja, tj kome se obratiti za daljnu pomoć.

Potpisano je Uputstvo o postupanju po pozivima SOS telefona između predstavnika MUP-a Kantona Sarajevo, JU Kantonalnog Centra za socijalni rad i FLD-a. , te uspostavljen sistem hitne intervencije .

Danas je SOS , upostavljeni servis za prevenciju i zaštitu od nasilja

Statistički pregled SOS poziva

(od 14.06.2004. zaključno sa 31.12.09.)

R/b	VRSTA SOS POZIVA	BROJ POZIVA	POSTOTAK
1.	Prijava nasilja u porodici	3307	50,5%
2.	Prijava nekog dr. oblika nasilja	13	0,19%
3.	Pravna pomoć	488	7,45%
4.	Medicinska pomoć	255	3,89%
5.	Kombinovani oblik pomoći	737	11,25%
6.	Informacija/Ostalo	1748	26,69
UKUPNO:		6548	100%

Komentar:

Od 14.06.2004. god. do 31.12.2009.godine ukupno je primljeno 6548 poziva, od toga najveći broj poziva (50,05%) odnosio se na prijavu nasilja u porodici. Većina poziva upućena je sa područja Kantona Sarajevo, a nešto manji broj iz drugih gradova BiH. Najčešće su pozive upućivale same žrtve nasilja, koje su osim savjetodavne pomoći, tražile i smještaj u «Sigurnu kuću».

Iako je najveći broj poziva za prijavu nasilja, upućen od strane osoba ženskog spola, podaci ukazuju da smo prosjecno imali deset posto poziva upućenih od strane muškaraca.

2008 godine potpisan je Memorandum o saradnji između Gender centra FBiH i Centar za socijalni rad Jajce, „Fondacija lokalne demokratije“ – Sarajevo, „Medica Zenica“ – Zenica, „Vive – žene“ – Tuzla, „Žena BiH“ – Mostar, „Žene sa Une“ – Bihać. Na ovaj način uspostavljen je **jedinstven SOS telefon 1265**, za područje Federacije. Fondacija lokalne demokratije, prema regionalnom rotiranju poziva na SOS telefon za žrtve nasilja u porodici, preuzima pozive sa područja Kantona Sarajevo i Bosansko Podrinjski kanton.

ZBIRNI PREGLED SOS POZIVA ZA 2009.god. U ODNOSU NA 2008.god.

VRSTA SOS POZIVA	2008. g.	2009.g.
Prijava nasilja u porodici	472	550
Pravna pomoć	22	13
Medicinska pomoć	15	40
Kombinovani oblik pomoći	27	8
Ostalo / Informacija	193	1406
UKUPNO:	729	2059

Komentar:

U 2009.godini povećan je broj SOS poziva za više od 200% u odnosu na prošlu godinu. **Broj prijave nasilja u porodici povećan je za 16% u odnosu na prošlu godinu.**

Nakon konstantne medijske kampanje na lokalnim radio-televizijskim servisima, plakatima i promotivnim materijalima, gdje se ističe poziv na besplatan broj 1265, došlo je do povećanja broja primljenih poziva na SOS telefon. Statistike govore da se radi o povećanju broja poiziva koji se klasificiraju pod pojmom informacije. Tako da smo u odnosu na 2008. godinu, kada smo imali ukupno 193 poziva građana koji su zvali i tražili potrebnu informaciju, u 2009. godini taj broj se povećao na 1406 poziva.

« MOBILNI TIM »

Trajanje projekta : Kontinuirani projekat od jula 2004 godine – nastavak projekta

Partneri : JU Kantonalni Centar za socijalni rad

Korisnici : porodice bivših korisnika/ca skloništa

Cilj projekta:

Cilj formiranja Mobilnog tima su direktne posjete porodicama bivših korisnika/ca skloništa u svrhu praćenja stanja u porodici. Na ovaj način putem terapeutskog rada sa porodicom, uključujući i nasilnika, prevenira se ponovno nasilje i njegovo multipliciranje u zajednicu.

Rezultati projekta:

- potpisan Protokol o saradnji između JU Kantonalnog Centra za socijalni rad Sarajevo i Fondacije lokalne demokratije o međusobnoj saradnji u radu Mobilnog tima.
- organizovanje supervizijskih sastanaka sa psiholozima Službi socijalne zaštite Kantona Sarajevo. Na sastancima se pored ličnog rada govori i o trenutno smještenim korisnicama, te se razmatraju i planiraju posjete bivšim korisnicama.

Danas je Mobilni tim, upostavljeni servis za prevenciju i zaštitu od nasilja.

EKOLOŠKE RADIONICE RECIKLIRATI, TRANSFORMISATI, IGRATI SE...

Trajanje projekta : Radionice su se realizovale od 09. marta do 27.aprila 2009. godine

Donator : Vlada Andore u saradnji sa Udruženjem žena emigrantica Andore

Korisnici : klijentice u Sigurnoj kući

Cilj projekta:

Cilj je da se kroz edukativne radionice, osim saznanja o reciklaži i njenoj važnosti u očuvanju životne sredine, razvije samopouzdanje kod klijentica i na taj način postaknu na aktivni angažman članica društva.

Radionice su trajale 7 sedmica, svaki radni dan u trajanju od dva sata.

Voditeljica projekta je bila gđa Montserat Fruitos Marfa.

PROJEKAT :
«RESOCIJALIZACIJA ŽRTAVA PORODIČNOG NASILJA»

Trajanje projekta : 5 mjeseci (oktobar 2009 - februar 2010.)

Donator : Soroš

Direktni korisnici projekta: Djeca i djevojke smještene u skloništu i uposleni u Skloništu

Indirektni korisnici projekta: Porodice djece i djevojk, koji su smješteni u Skloništu, škole i šira društvena zajednica

Cilj projekta:

Direktni cilj projekta je da se Sigurnoj kući korisnicima/korisnicama obezbjede neophodni uslovi za njihovu resocijalizaciju u cilju zadovoljenja osnovnih kulturnih i edukativnih potreba.

Indirektni ciljevi :

- formiranje čitalačke sekcije /literarne grupe kroz koju bi se djeca i adolescenti usmjeravali i poticali za usvajanje čitalačkih navika, razvijanju mišljenja, obogaćivanja rječnika, gramatički pravilnije izražavanje;
- kroz rad sa djecom na školskim zadacima naučiti ih korištenju literature, pravilnom odabiru i upotrebi leksikonske, enciklopedijske literature i rječnika;
- omogućiti uposlenima u Sigurnoj kući veći izbor stručne literature sa ciljem unapređenja njihovih kapaciteta;
- zadovoljiti kulturne potrebe organizovanim odlaskom na kulturne manifestacije i predstave(pozorište , kino)

Rezultat projekta :

- Formirane čitalačke sekcije i to: djeca predškolskog uzrasta (čtane su im slikovnice od strane volontera ili Elvise Hrvat, te usvajani novi pojmovi iz pojmovnih slikovnica), djeca školskog uzrasta (čitaju samostalno knjige i slikovnice iz naše biblioteke-sa njima se radilo na usavršavanju vještina čitanja, te razumijevanja pročitanog i usvajanja novog vokabulara), čitalačka sekcija odraslih (djevojke i žene, sa kojima se razgovaralo o pročitanim djelima, osjećanjima koje izazivaju u njima i poukama iz djela).
- Nakon formiranja navedenih sekcija nastavljen je redovan, svakodnevni rad sa njima
- Rad sa djecom na školskim zadacima (svaki radni dan po 1h), kojom prilikom se djeci pomagalo pri izradi domaćih zadataka i savladavanju školskog gradiva. Na tome se radilo sa prosječno 2-3 školske djece.
- Realizirane zabavne radionice sa djecom starijeg predškolskog i školskog uzrasta (igranje društvenih igara, te igara koje zahtjevaju veće fizičke aktivnosti itd.), kako bi se kod djece razvio timski i zdravi kompetitivni duh, te im se omogućio što kvalitetniji psihofizički razvoj, uz detraumatizaciju.

Slika 1: Tokom radionice za najmlađe korisnike

Kupljene radionice/igraonice za djecu stariju od 2 godine, koje nisu potrošni materijal, te se trajno mogu koristiti u cilju učenja kroz igru (alfa, beta i gama radionice).

- Obnovljen bibliotečki fond Sigurne kuće knjigama stručne literature, belatristikom, školskim lektirama, udžbenicima za peti, šesti, sedmi i osmi razred osnovne škole, te slikovnicama i bojankama za djecu. Time je omogućen veći izbor stručne literature za uposlene, sa ciljem unapređenja kapaciteta. Također su i korisnice dobile bolje mogućnosti edukacije, te dostupnost literature koja im pomaže u relaksaciji i prerađivanju traumatskih događaja. Školskoj djeci je dostupna široka lepeza školskih lektira kao i užbenika za starije razrede osnovne škole. Lektire su kupljene na osnovu spiskova dobivenih od nastavnika jezika u

osnovnim i srednjim školama. Sve knjige su evidentirane po registarskim brojevima i koriste se kao i u bilo kojoj drugoj biblioteci ili čitaoni.

Slika 2: „I ja se znam koristiti bibliotekom“

- Upriličene organizovane posjete kulturnim manifestacijama i filmskim projekcijama. Realizirano je 11 posjeta kinima (animirani filmovi za djecu i igrani filmovi za djevojke), 1 odlazak na koncert zabavne muzike za djevojke, 1 odlazak na predstavu (komedija). Tematika filmova i predstave je bila uglavnom opuštajućeg karaktera, što je doprinijelo debrifingu korisnica/ka. Veći broj odlazaka na predstave nije bio moguć zbog neadekvatnog sadržaja predstava koje su bile na programu u tom periodu (npr. preteška tematika za ovu populaciju korisnica, obzirom na njihova traumatska iskustva i sl.)
- Kupljeni plazma televizor i DVD player za djevojke, koji su instalirani u dnevnom boravku za djevojke, te priključena kablovska TV.

Slika 3: Igraonice su interesantne i malima i velikima

U realizaciji projekta su učestvovali uposleni Fondacije lokalne demokratije kao i volonterke (7 studentica Odsjeka za psihologiju), te studentica socijalnog rada na praksi. Radionice sa djecom, te pomoć u izradi domaćih zadataka realizirao Elvis Hrvat, dipl.scr.

Navedene realizirane aktivnosti dovele su do pozitivnih psiholoških efekata kod korisnika projekta, čime su zadovoljeni neki od kratkoročnih ciljeva. Mnogi od benefita projekta će se moći dugoročno koristiti u resocijalizaciji žrtava nasilja i zadovoljenju njihovih kulturnih potreba, kao što su naprimjer: bibliotečki fond, radionice, TV i DVD player i sl.

PROGRAMSKI CILJ : DRUŠTVO BEZ NASILJA I JEDNAKIH MOGUĆNOSTI

PROJEKAT : „ZELENA LINIJA“

Trajanje projekta : kontinuiran projekat od 2005 godine – nastavak projekta

Donator : Populacijskog fonda Ujedinjenih nacija (UNFPA) za Bosnu i Hercegovinu

Korisnici : sve osobe kojima je potrebna neka informacija ili pomoć koja se pruža putem telefona ili direktnim kontaktom sa operaterkama Zelene linije

Vrijednost projekta : 39.000,00 KM

Cilj projekta : je da se inicira uspostavljanje osnova za dobivanje relevantnih podataka i inputa o seksualnim i reproduktivnim pravima, pravu na život bez nasilja i diskriminacije na osnovu spola, koji mogu pomoći u definiranju neophodnih statističkih praćenja relevantnih u BiH. Kroz aktivnosti projekta Fondacija lokalne demokratije prikuplja informacije, na osnovu upućenih telefonskih poziva na Zelenu liniju, o stanju u sljedećim oblastima ljudskih prava u BiH: ravnopravnosti polova, nasilja na osnovu spola, diskriminacije na osnovu pola, seksualnom i reproduktivnom zdravlju, seksualno prenosivim bolestima. Ujedno se promovise i diže javna svijest građana i građanki BiH, o problemu nasilja na osnovu spola, diskriminaciji, seksualnim i reproduktivnim zdravlju.

Rezultati

Povećan broj prijavljenih slučajeva SGBV kroz rad **Zelene Linije** za 10% u odnosu na 2008. godinu; 796 korisnika usluga - traženje informacija i pomoći putem telefona ili direktnim kontaktom sa operaterkama Zelene linije.

PROJEKAT:
**„POMOĆ ŽENAMA ŽRTVAMA NASILJA U PORODICI I
TRGOVINE LJUDIMA”**

Trajanje projekta : 01.01.2009 - 01.12.2009

Donator : UNHCR The UN Refugee Agency

Partneri : Viva žene iz Tuzle, Žene žrtve rata i JU „Kantonalni centar za socijalni rad”

Sarajevo - službe socijalne zaštite: Ilijaš, Vogošća, Novi Grad, Centar i Hadžići.

Korisnici : rasaljene žene, žene izbjeglice, povratnice, žrtve nasilja u porodici, žrtve trgovine ženama, žrtve rata

Vrijednost projekta : 110.000,00 KM

Cilj projekta: Projekat pokušava pomoći u onim segmentima koji su nedostavno pokriveni od strane institucija sistema i društva poput: omogućavanje pristupa zdravstvenim servisima korisnicima koje nisu zdravstveno osigurane, dodatna neophodna pomoć u adekvatnom funkcionisanju Sigurne kuće u Sarajevu, osiguranje ekonomske samostanosti ove ciljne grupe kroz dokvalifikacije i prekvalifikacije u tražena zanimanja i vještine te kroz započinjanje malih biznisa (samoprivredivanje) koji istim omogućavaju ekonomsku neovisnost.

Rezultat projekta :

Ukupno je bilo 149 direktnih korisnika projekta.

Od 2007 godine do kraja 2009 godine ukupan broj direktnih korisnika projekta je 525.

PROJEKAT:
„UNAPREĐENJE PRAVA NA ŽIVOT BEZ NASILJA OSOBA SA INVALIDITETOM - GLUHIH/NAGLUHIH I SLABOVIDNIH LICA“

Trajanje projekta : 31.11.2008 - 30.5.2010

Donator : European Union (EU)

Partneri : Udruženja slijepih Kantona Sarajevo i Udruženje gluhih Kantona Sarajevo

Korisnici : osobe sa invaliditetom – gluhi/nagluhi i slabovidna lica

Vrijednost projekta : 152.600,00 KM

Cilj projekta : je unapređenje instrumenata zaštite invalidnih osoba i osiguranja prava na život bez cilja ljudi sa umanjenim sposobnostima (gluhih/nagluhih i slabovidnih lica) jačanjem njihovih kapaciteta i vještina, obezbjeđivanjem adekvatnih instrumenata zaštite te uvezivanjem u postojeće systemske, institucionalne odgovore/mehanizme lokalne zajednice na ovaj problem.

Rezultati projekta

- Povećan stepen informisanosti članova udruženja, uposlenika relevantnih kantonalnih institucija, ministarstava i organizacija (NVO/VO) ali i šire javnosti o potrebama uvođenja dodatnih instrumenata zaštite ove populacije kada je u pitanju nasilje u porodici.
- Jačanje kapaciteta udruženja invalidnih osoba za zaštitu invalidnih osoba od nasilja u porodici;
- Očekujemo da će do kraja implementacije projekta 40 članova udruženja slijepih i gluhih biti osposobljeni za prenos znanja te da prepoznaju simptome nasilja i nasilne veze i da vrše transfer stečenih znanja i vještina dalje radeći kao predavači (treneri);
- Razvijen i distribuiran Priručnik o postojećim dostupnim servisima za borbu, zaštitu i prevenciju od nasilja u kući i kako adekvatno reagovati i kome se obratiti za pomoć kada je u pitanju problem nasilja u porodici namjenjenog za gluhe i slijepe (urađenom u tehnikama za slijepe)
- Očekujemo da će doći do uspostave mehanizama edukacije invalidnih osoba o postojećim dostupnim servisima za borbu, zaštitu i prevenciju od nasilja u kući i kako adekvatno reagovati i kome se obratiti za pomoć kada je u pitanju problem nasilja u porodici.
- Očekujemo da će doći do uključivanja predstavnika invalidnih osoba u rad Koordinacionog tijela za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo.

Broj korisnika :

Procjenjeni broj direktnih korisnika projekta se procjenjuje na 240, dok je broj krajnjih korisnika procjenjen na preko 1000.

Opština Novi Grad

PROJEKAT :
„RADOST DRUŽENJA”

Trajanje projekta : Septembar – Decembar 2009

Donator : Opština Novi Grad

Korisnici : djeca predškolskog i školskog uzrasta

Vrijednost projekta : 27.000,00 KM

Cilj projekta :

Ovaj projekat imao je za cilj da ponudi djeci predškolskog i školskog uzrasta sa ove opštine , mogućnosti usvajanja znanja i vještina koje vode ka pozitivnoj socijalizaciji, društvenoj afirmaciji te konstruktivnom korištenju njihovog slobodnog vremena.

Rezultati projekta :

- Provedeno anketiranje među 100 roditelje i djece direktnih učesnika na projektu ukazalo je na neophodnost ozbiljnijeg shvatanja problematike nasilja među djecom posebice unutar osnovnih škola.
- 160 djece je kroz učešće u kreativno edukativnim radionicama upoznao unaprijedilo znanja i usvojilo vještine koja će im ubuduće omogućiti da uspostave zdravu komunikaciju, smanje agresivnost te prepoznaju šta je nasilje a šta nenasilje.
- 200 djece učestvovanjem u izložbi crteža na temu radost druženja bilo upućeno u afirmaciju nenasilja i druženja.
- Direktnim i indirektnim učestvovanjem u cjeodnevnom druženju tj manifestaciji Dan za igru, podsticalo se i afirmiralo sistemsko i konstruktivno organiziranje (slobodnog) vremena djece predškolskog i školskog uzrasta u opštini Novi grad Sarajevo.
- Edukovanim i senzibiliziranim nastavnicima, odgajateljima i roditeljima učesnika projekta, ali i šire javnosti za ovu temu i problem.
- Stvoreni su preduslovi za razvijanje određenih vještina koje promovišu nenasilje, zdravu komunikaciju, savladavanje bijesa, samopoštovanje i poštovanje;
- Promovisana je socijalizacija djece predškolskog i školskog uzrasta te korištenje i razvoj njihovog potencijala kroz usmjeravanje ka društvenom angažmanu i afirmaciji.

Broj korisnika projekta:

200 djece i 100 nastavnika/roditelja, te preko 500 posjetiteja manifestacije Dan za igru (multimedijalna sala ove općine je bila ispunjena do posljednjeg mjesta).

Opština Centar

PROJEKAT:
SOS CRVENA LINIJA ZA ŽRTVE NASILJA-KAMPANJA ZA PRIJAVU NASILJA U PORODICI

Trajanje projekta : 01.09.2009.- 01.01.2010.

Donator : Opština Centar

Partneri : BBI centar, IWC Internacionalni klub žena,

Korisnici : građani i građanke

SOS telefona - Crvene linija (od 2004.god.) je servis za prijavu nasilja u porodici. SOS telefon- Crvena linija /033 222 000/ je jedini takav telefon na nivou Kantona Sarajevo i otvoren je 24 sata. Funkcioniše u saradnji sa JU „Kantonalni centrom za socijalni rad“ i Ministarstvom unutrašnjih poslova.

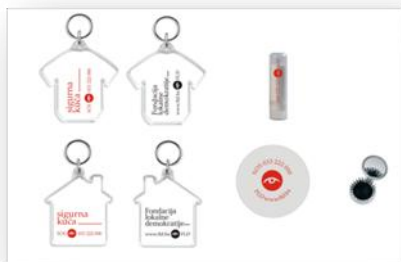
Izuzev njegove primarne urgentno-preventivne funkcije, ima i savjetodavnu i informativnu funkciju.

Cilj projekta:

Cilj projekta je bio provodjenje kampanje te obezbjeđivanje mogućnosti građanima i građankama BiH da se upoznaju sa ovim problemom i servisima koji su dostupni za borbu protiv ovog problema (SOS i Sigurna kuća).

Rezultati projekta :

- Zahvaljujući zadatim aktivnostima (podjela reklamnog materijala, medijska aktivnost), šira javnost je upoznata o mogućnostima ostvarivanja prava bh. građana i građanki na život bez nasilja;
- Dignuta javna svijesti i informisanost građana/ki o problemu nasilja u porodici i postojećim servisima zaštite (SOS telefon);
- Uspostavljeno partnerstvo (trgovački BBI centar, Merkator, Dom Mladih Skenderija),
- Upriličena i ulična akcija u saradnji sa volonterima;
- Prijava poziva na SOS telefon u tri mjeseca kampanje podignuta za 120%,
- Zanačajna medijska aktivnost;

**PROJEKAT:
DJEČIJE LJETO 2008**

Trajanje projekta : juni i juli 2009.

Donator : Opština Centar

**Partneri : Opština Stari Grad, Kanton Sarajevo-Ministarstvo za kulturu, JU "Sarajevo Art",
Manifestacija Bašćaršijske noći, Nvo „Sprofondo –Bezdan, Vijeće Evrope**

Korisnici : Djeca i njihovi roditelji, u prosjeku 1000 posjetilaca programa

Vrijednost projekta : 3.000,00 KM

Cilj projekta :

Projekat ima za cilj kroz zabavno edukativne programe animirati i edukovati najmlađu populaciju, te im približiti osnovna znanja o značaju i važnosti očuvanja životne sredine.

Rezultati projekta:

Kroz ekološke radionice razvijaju se kreativne sposobnosti djece i omladine. Djeljenjem štampanog materijala sa snažnom ekološkom porukom omogućen je dalji prenos informacija o važnosti očuvanja životne okoline.

Edukovana djeca i omladina će moći dalje prenositi svoja znanja, kako u matične porodice, tako i na svoje vršnjake, odnosno socijalnu sredinu u kojoj odrastaju. Podići će se nivo ekološke svijesti kako

djece tako i ostalog gradjanstva (roditelja i ostalih posjetilaca) kroz aktivno sudjelovanje u programima koji se nude tokom održavanja manifestacije.

Na adekvatan način informisana djeca će biti u mogućnosti da se zaštite od opasnosti od mina, rizičnih situacija i opasnosti od trgovine ljudima, kao i da dobiju osnovna saznanja o problemu nasilja u porodici.

16 DANA AKTIVIZMA PROTIV RODNO ZASNOVANOG NASILJA

Fondacija lokalne demokratije se i ove godine (već 7 godina), uključila se u kampanju 16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja, zajedno sa Nvo iz cijele BIH. Zadatak FLD je bio monitoring printanih medija u izvještavanju problema nasilja .

PROGRAMSKI CILJ: ZAŠTITE I OČUVANJA KULTURNOG I HISTORIJSKOG NASLJEĐA I BAŠTINE

PROJEKAT:

RAZVOJ EKOTURIZMA U MJESNOJ ZAJEDNICI ŠABIĆI, OPĆINA TRNOVO, KANTON SARAJEVO -II FAZA

Trajanje projekta : januar 2008.-juni 2009.god.

Partneri : Opština Trnovo, Fundacio Lleida Solidaria iz Lleide

Korisnici : stanovnici Šabića i drugih sela zaleda Bjelašnice , Općina Trnovo

Vrijednost projekta : 586.000,00 KM

Cilj projekta : je razvoj ruralnog ekoturizma, zasnovanog na lokalnim prirodnim resursima, kulturno istorijskom nasljeđu, gastronomskoj ponudi ruralnog ekoturizma i ljudskim potencijalima sela Šabići i Bjelašnice , Općina Trnovo, Kanton Sarajevo uz punu primjenu ekoloških standarda za očuvanje životne okoline.

Rezultat projekta :

- adaptirano 10 postojećih kuća sa prihvat gostiju sa cca 30 ležajeva,
- potpuno rekonstruisan i otvoren objekat etno muzeja u Šabićima kao dio turističke ponude,
- educirano 20 korisnika za bavljenje proizvodnjom organske hrane,
- 13 korisnika započelo proizvodnju organske hrane sa dobivenim inicijalnim sredstvima,
- oformljena je grupa proizvođača organske hrane „Grupa Šabići“ i uključena u proces certifikacije kod Certifikacijske kuće OK,
- osposobljeno 5 novih proizvođača meda i dodijeljena inicijalna sredstva za proizvodnju meda.

13.10.2008.god. svečano je otvoren rekonstruisani objekat Etno muzeja u Šabićima. Otvaranju su prisustvovali predstavnici Agencije španske vlade AECID, koja je donator rekonstrukcije polovine objekta, Ministra za privredu kantona Sarajevo gosp.Abid Šarić, Predsjednik Funadacio Lleida Solidaria iz Lleide Ramiro Munoz , predstavnici: SERDA-e, Općine Trnovo, ZOI, Fondacije „Odras“, Federalnog ministarstva prostornog uređenja, Fondacije“Pro Bitra“, Muzeja grada Sarajeva, druge zvanice te stanovnici 13 sela MZ Šabići. Cijelu manifestaciju su pratile TV kuće Hajat,kantonalna i federalna televizija te veći broj pisanih medija .

Etno muzej u Šabićima, Bjelašnica

Organska proizvodnja hrane na Bjelašnici

PROJEKAT:
NOVI TURISTIČKI PROIZVOD-RURALNI EKOTURIZAM
U ŠABIĆIMA

Trajanje projekta: oktobar 2007.-juni 2010.god.

Partneri: Općina Trnovo

Pridruženi partneri : Fundacio Lleida Solidaria iz Lleide i Relax Tours iz Sarajeva

Donator: Evropska Unija

Korisnici : stanovnici Šabića i drugih sela zaleđa Bjelašnice , Općina Trnovo

Cilj projekta : je razvoj i plasman novog turističkog proizvoda –ruralnog ekoturizma, zasnovanog na lokalnim prirodnim resursima, kulturno istorijskom nasljeđu, gastronomskoj ponudi ruralnog ekoturizma i ljudskim potencijalima sela Šabići, Općina Trnovo, Kanton Sarajevo uz punu primjenu ekoloških standarda za očuvanje životne okoline.

Očekivani rezultati projekta koji će trajati 18 mjeseci su: izgrađena prva 4 objekata- katuna u etno selu kapaciteta 35 ležajeva, izgrađen centralni objekat restoran sa tradicioanlnom kuhinjom planine Bjelašnice kapaciteta 50 mjesta, ,organizirano i umreženo 210 domaćinstava radi proizvodnje i plansmana organske hrane, osposobljeno 10 novih proizvođača organske hrane, 50 žena ima prihod od prodaje rukotvorina, prihvata gostiju ili spremanja hrane u etno selu, , osposobljeno 10 turističkih vodiča, snažna promotivna kampanja za prodaju turističkog proizvoda sa web-stranicom ,povećan prihoda od turizma Općine Trnovo, poboljšana turistička ponuda Sarajevske regije i BiH.

PROJEKAT:
INFO PUNKT U ETNO MUZEJU U ŠABIĆIMA

Trajanje projekta: decembar 2009. - juni 2010.godine

Donator: Federalno ministarstvo okoliša i turizma

Vrijednost projekta : 3.000,00 KM

Glavni cilj predloženog projekta je otvaranje info punkta u objektu Etno muzeja u Šabićima, kao polazne tačke turističke rute od Šabića kroz zaleđe Olimpijske planine Bjelašnica.

Projekat će implementirati uposlenici FLD a sva nabavka usluga i radova će se odvijati prema Zakonu o javnim nabavkama.

PROJEKAT:
OPREMANJE I PUŠTANJE U RAD OBJEKTA ETNO MUZEJ U ŠABIĆIMA, OPĆINA TRNOVO SA
PONUĐOM KULTURNO ISTORIJSKOG NASLJEĐA I RURALNOG
EKOTURIZMA

Period implementacije: decemba 2009.-juni 2010.godine

Donator: Općina Trnovo uz podršku Federalno ministarstvo okoliša i turizma

Vrijednost projekta: 50.000,00 KM

Fondacija lokalne demokartije je učestvovala na pozivnom tenderu Općine Trnovo za projekat “ Opremanja etno muzeja u Šabićima „ i kao najuspješniji ponudžac dobila ovaj tender.

Glavni cilj predloženog projekta je opremanje i otvaranje novo izgrađenog objekta Etno muzeja u Šabićima, Općina Trnovo. Ovaj objekat sa info punktom i stalnom izložbenom postavkom će biti polazna tačke turističke rute od Šabića kroz zaleđe Olimpijske planine Bjelašnica.

Studenti, volonteri, pripravnici

Studenti FPN-a, koji su obavljali praksu u «Sigurnoj kući

U 2009. godini u cilju praktične primjene stečenih znanja za vrijeme studija, devet studenata Fakulteta političkih nauka odsjeka za socijalni rad, obavljali su praksu u «Sigurnoj kući», mentorica (Amra Muslić), na osnovu popisanog sporazuma o saradnji sa ovim fakultetom.

Volonteri :

U 2009. godini u «Sigurnoj kući» u volonterskom radu je učestvovalo 11 volontera: devet volonterki studenata Filozofskog fakulteta u Sarajevu, odsjek za psihologiju (Amra Kabler, Edina Maslo, Merima Pašalić, Nurka Redžepagić, Aldijana Čubro, Ines Mosoči, Nejra Kahrović, Azra Čehajić, Indira Galijašević), jedna studentica Fakulteta političkih nauka u Sarajevu, odsjek za socijalni rad (Mersiha Huseinović) i jedna volonterka dipl. psihologinja Lejla Softić.

Volonteri su većim dijelom učestvovali u radu sa djecom koji je obuhvatao: čitanje lektira, igre u parku ispred ustanove, zabavne igre, pomoć u izradi školskih zadaća.

Lejla Softić, dipl. psihologinja je radila individualne tretmane sa kategorijom žena, žrtava porodičnog nasilja.

Grupa od 7 volontera, koji su već treću godinu zaredom volonteri u Fondaciji lokalne demokartije je osnovala neformalnu grupu volontera FLD pod nazivom Feniks.

Pripravnici

U cilju obavljanja pripravničkog staža, po konkursu Federalnog zavoda za zapošljavanje, pripravnički rad obavljaju dugogodišnji volonteri FLD: Elvis Hrvat - diplomirani socijalni radnik, Zinaida Festić - diplomirana psihologinja.

SARADNJA :

Institucije :

Ured državnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima, Ministarstvo za ljudska prava BiH, SIPA, Federalno ministarstvo obrazovanja, Ministarstvom za rad, socijalnu politiku, izbjeglice i raseljena lica Kantona Sarajevo, Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo, Službe socijalne zaštite Kantona Sarajevo, Prosvjetno pedagoški zavod Sarajevo. Općine Kantona Sarajevo (Stari grad, Novi Grad, Centar, Trnovo), Općina Stari Grad, Kanton Sarajevo - Ministarstvo za kulturu, JU "Sarajevo Art", Manifestacija Bašćaršijske noći, Nvo „Sprofondo –Bezdan, Vijeće Evrope.

Policijske uprave MUP-a KS, Zdravstvenim ustanovama na području Kantona Sarajevo (Domovi zdravlja, KCUS, Državna bolnica, Zavod za hitnu medicinsku pomoć), J.U "Dom za bolesna lica i lica sa invaliditetom" Nahorevo – Sarajevo, Osnovne i srednje škole (O.Š. «Alija Nametak», „Mehmed-beg Kapetanović Ljubušak“, „Safvet-beg Bašagić“, „Hasan Kikić“ »Džemaludin Čaušević« „Vladimir Skarić“, „Kovačići“, Specijalna osnovna škola «Vladimir Nadzor», „Isak Samokovlija“, „Silvije Strahimir Kranjčević“, Srednja specijalna škola, IV gimnazija Srednjoškolski centar Ilijaš, Srednja trgovačka škola,).

NVO: Udruženja slijepih Kantona Sarajevo, Udruženje gluhih Kantona Sarajevo,

Vaša prava, Hope and home for children, Viva žene –Tuzla, Žene žrtve rata, Klubovi liječenih alkoholičara, Udruženje žena emigrantica Andore.